

Dokument z posiedzenia

B10-0141/2024

21.10.2024

PROJEKT REZOLUCJI

złożony w następstwie oświadczenia Komisji

zgodnie z art. 136 ust. 2 Regulaminu

w sprawie sytuacji w Azerbejdżanie, naruszania praw człowieka i prawa międzynarodowego oraz stosunków z Armenią
(2024/2890(RSP))

Rasa Juknevičienė, François-Xavier Bellamy, Michael Gahler, Andrzej Halicki, David McAllister, Sebastião Bugalho, Nicolás Pascual De La Parte, Isabel Wiseler-Lima, Daniel Caspary, Loucas Furlas, Sandra Kalniete, Łukasz Kohut, Andrey Kovatchev, Andrius Kubilius, Miriam Lexmann, Vangelis Meimarakis, Ana Miguel Pedro, Davor Ivo Stier, Michał Szczerba

w imieniu grupy PPE

Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie sytuacji w Azerbejdżanie, naruszenia praw człowieka i prawa międzynarodowego oraz stosunków z Armenią (2024/2890(RSP))

Parlament Europejski,

- uwzględniając swoje poprzednie sprawozdania i rezolucje w sprawie Azerbejdżanu i Armenii,
 - uwzględniając europejską konwencję praw człowieka z 1950 r., ratyfikowaną przez Azerbejdżan w 2002 r.,
 - uwzględniając istotne dokumenty i umowy międzynarodowe, w tym m.in. Kartę Narodów Zjednoczonych, akt końcowy z Helsinek z 1 sierpnia 1975 r. oraz deklarację z Ałma-Aty z 21 grudnia 1991 r.,
 - uwzględniając Umowę o partnerstwie i współpracy między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi a Republiką Azerbejdżanu, podpisaną 22 kwietnia 1996 r.¹,
 - uwzględniając art. 136 ust. 2 Regulaminu,
- A. mając na uwadze, że w Azerbejdżanie 300 osób pozostaje w areszcie pod zarzutami politycznymi; mając na uwadze, że wybitny obrońca praw człowieka i orędownik klimatu Anar Mammadli przebywa od 30 kwietnia 2024 r. w areszcie tymczasowym pod fikcyjnym zarzutem spisku w celu sprowadzenia do kraju nielegalnej obcej waluty, a w czasie pobytu w areszcie jego stan zdrowia znacznie się pogorszył; mając na uwadze, że 22 kwietnia 2024 r., po 274 dniach aresztu, ekonomista i działacz polityczny Gubad Ibadoglu został przeniesiony do aresztu domowego;
- B. mając na uwadze, że Azerbejdżan nasilił także represje wobec tych mediów, które zachowały jeszcze niezależność, takich jak Abzas Media i Toplum TV, w postaci zatrzymań i nękania sądowego;
- C. mając na uwadze, że azerbejdżańskie przepisy regulujące rejestrację, funkcjonowanie i finansowanie organizacji pozarządowych są bardzo restrykcyjne i arbitralnie wdrażane, przez co skutecznie kryminalizują działalność niezarejestrowanych organizacji pozarządowych;
- D. mając na uwadze, że według prowadzonego przez Freedom House rankingu Azerbejdżan jest w 2024 r. jednym z krajów o najniższym poziomie wolności i plasuje się za Rosją i Białorusią;
- E. mając na uwadze, że 19 września 2023 r., po dziewięciomiesięcznej nielegalnej blokadzie korytarza łaczyńskiego i zlekceważeniu zarówno zobowiązań podjętych w oświadczeniu trójstronnym z 9 listopada 2020 r., jak i wyroku Międzynarodowego

¹ Dz.U. L 246 z 17.9.1999, s. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/1999/614/oj.

Trybunału Sprawiedliwości (MTS), Azerbejdżan rozpoczął ofensywę na pozostałe części Górskiego Karabachu, które nie znajdowały się jeszcze pod jego kontrolą;

- F. mając na uwadze, że ponad 100 tys. Ormian, w tym 30 tys. dzieci, musiało uciec z tego terytorium, w wyniku czego w Górskim Karabachu nie ma już prawie w ogóle ludności ormiańskiej, która mieszkała tam od wieków; mając na uwadze, że jest to równoznaczne z czyszkami etnicznymi;
 - G. mając na uwadze, że rosyjskie siły pokojowe nie zadziałały zgodnie ze swoim mandatem określonym w oświadczeniu trójstronnym z 9 listopada 2020 r., nie podejmując żadnych działań przeciwko blokadzie korytarza lądowego przez Azerbejdżan, ustanowieniu azerbejdżańskiego punktu kontrolnego przy wejściu do korytarza ani ofensywy w Górskim Karabachu we wrześniu 2023 r.;
 - H. mając na uwadze, że przywódcy Azerbejdżanu nadal składają irredentystyczne oświadczenia w odniesieniu do suwerennego terytorium Armenii; mając na uwadze, że armia Azerbejdżanu nadal okupuje nie mniej niż 170 km² suwerennego terytorium Armenii;
1. wyraża głębokie zaniepokojenie sytuacją w zakresie praw człowieka w Azerbejdżanie;
 2. wzywa władze Azerbejdżanu do natychmiastowego i bezwarunkowego uwolnienia wszystkich obrońców praw człowieka, dziennikarzy, aktywistów ekologicznych, politycznych i innych, którzy są ścigani pod sfabrykowanymi lub umotywowanymi politycznie zarzutami; przypomina w tym kontekście o nazwiskach Tofiga Jagublu, Akifa Gurbanowa, Bahtijara Hadżijewa, a także obrońców praw człowieka i dziennikarzy, w tym Ulvi Hasanliego, Sevindża Vagifgiziego, Nargiz Absalamowej, Hafiza Babaliego i Elnary Gasimowej, Aziza Orudżowa, Rufata Muradliego, Avaza Zejnalliego, Elnura Szukurowa, Alasgara Mammadliego i Farida Ismajilowa; podkreśla, że od kwietnia 2024 r. Azerbejdżan przeprowadził pod fałszywymi zarzutami kolejne aresztowania działaczy społeczeństwa obywatelskiego, w tym Farida Mehralizadego, Igbala Abilowa, Bahruza Samadowa, Emina Ibrahimowa i Famila Halilowa;
 3. przypomina o potrzebie zniesienia zakazu podróżowania obowiązującego wobec Gubada Ibadoglu i wycofania wszystkich zarzutów przeciwko niemu, a także wzywa Azerbejdżan do pilnego zapewnienia mu niezależnego badania lekarskiego przez wybranego przezeń lekarza i umożliwienia mu leczenia za granicą;
 4. przypomina władzom Azerbejdżanu o ich obowiązkach poszanowania godności ludzkiej i podstawowych wolności zgodnie z ich międzynarodowymi zobowiązaniami oraz wzywa je do uchylenia represyjnych przepisów, które spychają niezależne organizacje pozarządowe i media na margines prawa;
 5. apeluje do UE, aby w ramach globalnego systemu sankcji za naruszenia praw człowieka nałożyła sankcje na azerbejdżańskich urzędników, którzy dopuścili się poważnych naruszeń praw człowieka; powtarza swoje stanowisko, że UE powinna być gotowa do nałożenia sankcji na osoby i podmioty zagrażające suwerenności, niezależności i integralności terytorialnej Armenii;
 6. przypomina, że umowa o partnerstwie i współpracy między UE a Azerbejdżanem z

1996 r., która stanowi podstawę prawną stosunków dwustronnych, opiera się na poszanowaniu demokracji oraz zasad prawa międzynarodowego i praw człowieka oraz że są one systematycznie naruszane w Azerbejdżanie;

7. potwierdza jednoznaczne poparcie UE dla suwerenności, integralności terytorialnej i nienaruszalności granic Armenii; zdecydowanie popiera normalizację stosunków między Armenią a Azerbejdżanem w oparciu o zasady wzajemnego uznawania integralności terytorialnej i nienaruszalności granic na podstawie deklaracji z Ałma-Aty z 1991 r.;
8. przypomina o swoim wcześniejszym potępieniu zaplanowanego z wyprzedzeniem i nieuzasadnionego ataku wojskowego Azerbejdżanu z 19–20 września 2023 r. na Ormian z Górskiego Karabachu, który doprowadził do wypędzenia całej etnicznej społeczności ormiańskiej mieszkającej tam od wieków, co stanowiło czystkę etniczną; przypomina, że atak ten doprowadził do całkowitego rozpadu struktur Republiki Górskiego Karabachu i ustanowienia pełnej kontroli Azerbejdżanu nad regionem; domaga się uwolnienia wszystkich pozostałych ormiańskich więźniów politycznych i jeńców wojennych;
9. ponownie apeluje o wycofanie wojsk Azerbejdżanu z całego suwerennego terytorium Armenii; odrzuca irredentystyczne i podburzające oświadczenia prezydenta Azerbejdżanu i innych azerbejdżańskich urzędników, zagrażające integralności terytorialnej i suwerenności Armenii, i wyraża poważne zaniepokojenie tymi oświadczeniami; ostrzega Azerbejdżan przed jakimikolwiek nierozważnymi działaniami militarnymi wobec Armenii; podkreśla, że kwestie połączenia Azerbejdżanu z jego eksklawą Nachiczewanem należy rozwiązać z pełnym poszanowaniem suwerenności i integralności terytorialnej Armenii;
10. wzywa Azerbejdżan do rzeczywistego zaangażowania się w kompleksowy i przejrzysty dialog z karabaskimi Ormianami w celu zapewnienia poszanowania ich praw i zagwarantowania im bezpieczeństwa, w tym prawa do powrotu oraz godnego i bezpiecznego życia w swoich domach, pod nadzorem międzynarodowym, a także ich prawa do ziemi i własności, aby mogli zachować tożsamość i w pełni korzystać z praw obywatelskich, kulturalnych, społecznych i religijnych;
11. wzywa do powołania komisji ad hoc w ramach instytucji europejskich w celu określenia lub opracowania międzynarodowych mechanizmów gwarantujących zbiorowy, bezpieczny, godny i trwały powrót mieszkańców Górskiego Karabachu na ziemię ich przodków; wzywa do utworzenia mechanizmu monitorowania wdrażania sprawozdań i rezolucji przyjętych przez Parlament w sprawie Górskiego Karabachu;
12. wzywa Azerbejdżan, aby zaprzestał niszczenia, zaniedbywania lub zmieniania rodowodu dziedzictwa kulturowego, religijnego lub historycznego w regionie, mając na uwadze niszczenie dziedzictwa kulturowego, religijnego i historycznego, które miało miejsce od początku konfliktu w Górskim Karabachu, a zamiast tego dążył do zachowania, ochrony i promowania tej bogatej różnorodności; domaga się ochrony ormiańskiego dziedzictwa kulturowego, historycznego i religijnego w Górskim Karabachu zgodnie ze standardami UNESCO i międzynarodowymi zobowiązaniami Azerbejdżanu;

13. uznaje pilną potrzebę zacieśnienia współpracy między UE a Armenią w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Armenia zamroziła swój udział w Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym; zwraca uwagę na wartość dodaną regularnych dialogów politycznych i bezpieczeństwa między UE a Armenią jako platformy obejmującej wszystkie kwestie związane z bezpieczeństwem; z zadowoleniem przyjmuje działania, które niektóre państwa członkowskie podjęły, by zapewnić Armenii wojskowe wsparcie obronne, i wzywa inne państwa członkowskie, by rozważyły podobne inicjatywy;
14. wyraża poparcie dla decyzji Armenii o położeniu kresu obecności funkcjonariuszy rosyjskiej Federalnej Służby Bezpieczeństwa na międzynarodowym lotnisku w Erywaniu oraz zrozumienie dla zawieszenia stosunków z Białorusią;
15. wzywa UE do zakończenia zależności od eksportu gazu z Azerbejdżanu; jest poważnie zaniepokojony tym, że Azerbejdżan importuje rosyjski gaz, a Rosja ma znaczący udział w produkcji i transporcie azerbejdżańskiego gazu do UE, co jest sprzeczne z celem UE zakładającym osłabienie zdolności Rosji do kontynuowania wojny napastniczej przeciwko Ukrainie przez zmniejszenie dochodów Rosji z eksportu ropy naftowej i gazu do UE; apeluje do Komisji, aby zbadała podejrzenia, że gaz, który Azerbejdżan eksportuje do UE, tak naprawdę pochodzi z Rosji;
16. wzywa do zawieszenia całego importu ropy i gazu z Azerbejdżanu do UE; przypomina, że w związku z inwazją Azerbejdżanu na Górski Karabach w 2023 r. domaga się zawieszenia protokołu ustaleń w sprawie partnerstwa strategicznego w dziedzinie energii między Unią Europejską a Azerbejdżanem;
17. popiera wszystkie inicjatywy i działania, które mogą doprowadzić do ustanowienia pokoju między Armenią i Azerbejdżanem oraz podpisania długo oczekiwanego porozumienia pokojowego; uważa, że trwałe porozumienie pokojowe wymaga prawdziwego zaangażowania stron, nie zaś eskalacji retoryki i żądań; z zadowoleniem przyjmuje niedawne osiągnięcie przez Komisję ds. Wytyczenia i Bezpieczeństwa Granic wstępnego porozumienia w sprawie delimitacji kilku sektorów granicy Armenii z Azerbejdżanem;
18. z zadowoleniem przyjmuje nowy impuls w stosunkach dwustronnych między UE a Armenią, który jest silnie wspierany przez władze w Erywaniu; przyjmuje do wiadomości europejskie aspiracje Armenii, wyrażone m.in. przez jej ministra spraw zagranicznych; przypomina o swoim wcześniejszym stanowisku, że zgodnie z art. 49 Traktatu o Unii Europejskiej każde państwo europejskie może ubiegać się o członkostwo w Unii Europejskiej, pod warunkiem że spełnia kryteria kopenhaskie, przestrzega zasad demokracji i respektuje podstawowe wolności oraz prawa człowieka i mniejszości, a także stoi na straży praworządności; uważa, że gdyby Armenia była zainteresowana ubieganiem się o status kraju kandydującego i kontynuowała obecne trwałe reformy konsolidujące demokrację, mogłoby to stanowić etap transformacji w stosunkach UE–Armenia; wzywa Komisję i Radę do aktywnego wspierania Armenii w zacieśnianiu współpracy z UE, nie tylko w dziedzinie partnerstwa gospodarczego, lecz także w ramach dialogu politycznego, kontaktów międzyludzkich, integracji sektorowej i współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa; uważa, że doświadczenia wynikające z

układów o stowarzyszeniu / pogłębionych i kompleksowych stref wolnego handlu z Ukrainą, Gruzją i Republiką Mołdawii powinny służyć jako dobra podstawa ściślejszej współpracy między UE i Armenią, w szczególności w odniesieniu do stopniowej integracji sektorowej z jednolitym rynkiem;

19. z zadowoleniem przyjmuje decyzję z 22 lipca 2024 r. o rozpoczęciu dialogu z Armenią w sprawie liberalizacji reżimu wizowego, co jest pierwszym krokiem w kierunku wprowadzenia ruchu bezwizowego dla krótkich pobytów w UE; z zadowoleniem przyjmuje ponadto decyzję o przyjęciu pierwszego środka pomocy w ramach Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju (EPF) na rzecz sił zbrojnych Republiki Armenii o wartości 10 mln EUR; wzywa UE do zaprzestania wszelkiej pomocy technicznej i finansowej dla Azerbejdżanu, która mogłaby przyczynić się do wzmocnienia jego zdolności wojskowych lub związanych z bezpieczeństwem; wzywa państwa członkowskie do zamrożenia wywozu wszelkiego sprzętu wojskowego i związanego z bezpieczeństwem do Azerbejdżanu;
20. potępia wielokrotne próby oczerniania i destabilizowania państw członkowskich UE podejmowane przez grupę inicjatywy z Baku; potępia w szczególności jej wsparcie dla grup irredentystycznych i operacji dezinformacyjnych wymierzonych we Francję, zwłaszcza we francuskie departamenty i terytoria Nowej Kaledonii, Martyniki i Korsyki; przypomina, że metody te były stosowane przeciwko Niemcom w 2013 roku; potępia kampanie oszczerstw wymierzone w Danię; zdecydowanie sprzeciwia się zarzutom przedstawionym przez samego Ilhama Alijewa na spotkaniu grupy inicjatywy z Baku w listopadzie 2023 r. w Baku;
21. potępia arbitralne aresztowania obywateli UE na podstawie fałszywych oskarżeń o szpiegostwo i wydawane na nich nieproporcjonalne wyroki;
22. wyraża ubolewanie z powodu kampanii oszczerstw mającej na celu zaszkodzenie reputacji Francji poprzez zakwestionowanie jej zdolności do organizacji igrzysk olimpijskich w 2024 r., rozpoczętej przez podmioty podejrzewane o bliskie związki z reżimem Azerbejdżanu;
23. zdecydowanie potępia zastraszanie, groźby śmierci i próby zamachów na przeciwników rządu Azerbejdżanu, w tym w krajach UE, oraz na obywateli Azerbejdżanu, którym państwa członkowskie udzieliły azylu politycznego, takich jak Mahammad Mirzali we Francji; wzywa państwa członkowskie do współpracy, w razie potrzeby, w dochodzeniu w sprawie zabójstwa we wrześniu 2024 r. Vivadięgo Isgandariego, azerbejdżańskiego opozycjonisty politycznego mieszkającego we Francji; podkreśla, że dla państw członkowskich zapobieganie wszelkim aktom odwetu na ich terytorium jest kwestią demokracji, praw człowieka, bezpieczeństwa i suwerenności; nalega, aby Europol uważnie przyglądał się tej sprawie;
24. zdecydowanie potępia publiczne zniewagi i bezpośrednie groźby kierowane przez przedstawicieli dyplomatycznych lub rządowych Azerbejdżanu lub członków parlamentu Azerbejdżanu pod adresem pochodzących z wyboru przedstawicieli państw członkowskich UE; w związku z tym domaga się, aby wszystkim azerbejdżańskim urzędnikom odmówiono dostępu do budynków instytucji UE do odwołania;
25. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Republika Armenii formalnie złożyła dokument

ratyfikacyjny Rzymskiego Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego w 2023 r. i że 1 lutego 2024 r. statut ten wszedł w życie w odniesieniu do Armenii;

26. wyraża ubolewanie z powodu kroków podjętych przez Azerbejdżan wobec separatystycznego podmiotu na okupowanym Cyprze, które są sprzeczne z prawem międzynarodowym i postanowieniami rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 541 (1983) i 550 (1984); wzywa Azerbejdżan do poszanowania zasad suwerenności i integralności terytorialnej państw oraz do niezapraszania separatystycznego podmiotu z okupowanego Cypru na żadne spotkania Organizacji Państw Turkijskich;
27. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, wiceprzewodniczącemu Komisji / wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, państwom członkowskim, a także prezydentowi, rządowi i parlamentowi Azerbejdżanu.